

กรมพัฒนาที่ดิน

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแป็ง

อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืน ให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็น อื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรีร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านศักยภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่ดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี ปี 2536-2565	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปี 2565	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	2-8
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-8
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แผน 5 ปี (พ.ศ.2566-2570)	7-10

สารบัญญรูปภาพ

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสิงห์บุรี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	4-5
6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี	6-6

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน และในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาสถาบันการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีวิจัยพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต และสามารถใช้งบประมาณของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

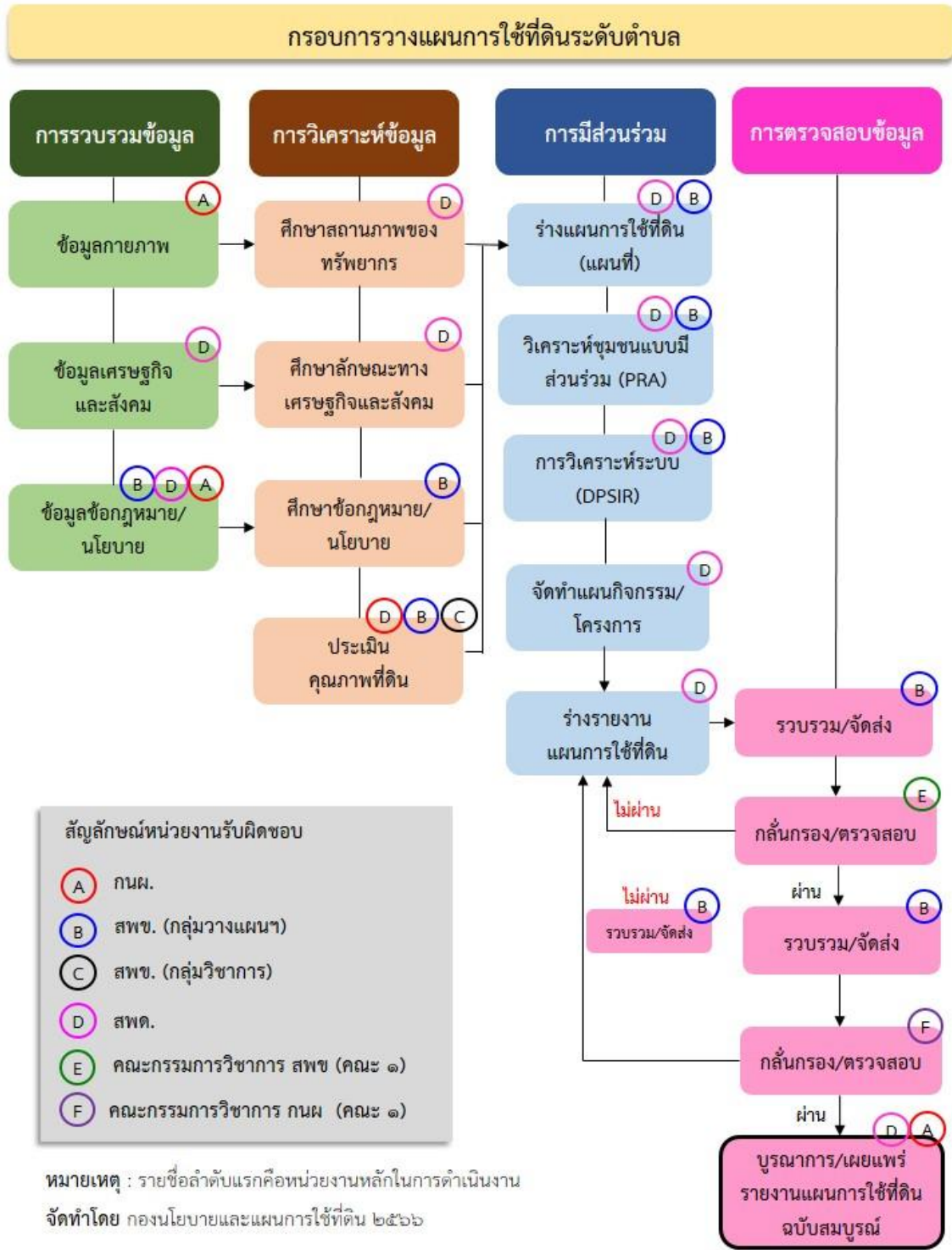
3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ชุมชนพอเพียง พัฒนาเศรษฐกิจยั่งยืน สร้างคุณค่าการท่องเที่ยว (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปง, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

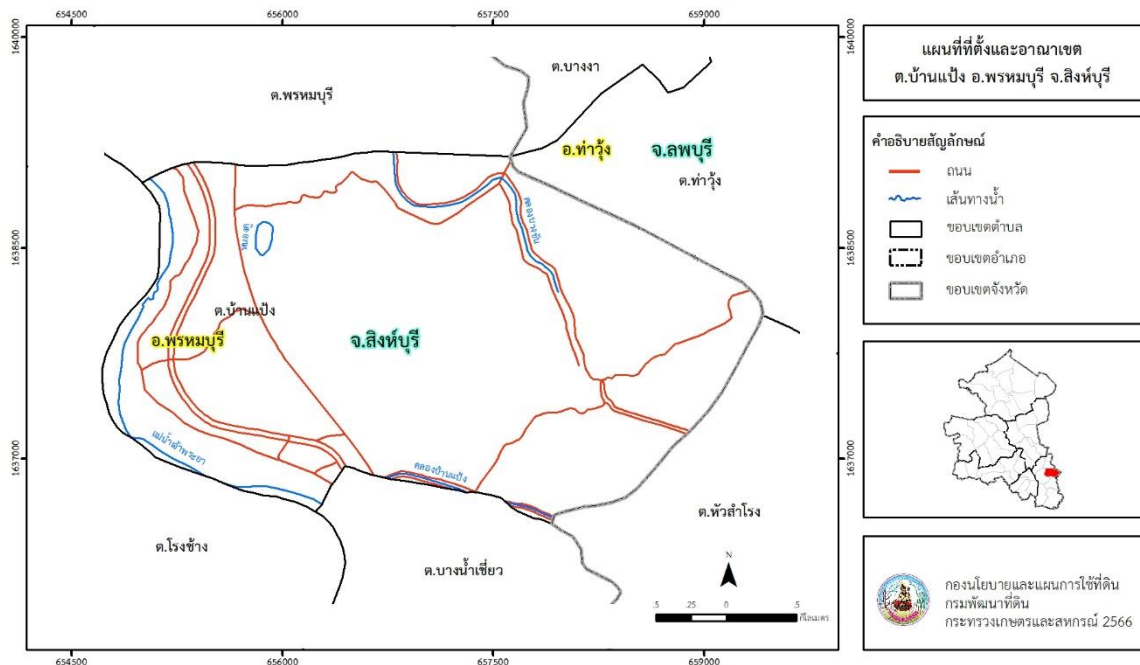

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านแปง อำเภอพหลมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอพหลมบุรี มีพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,715 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลพหลมบุรี อำเภอพหลมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตำบลบางงา อำเภอท้าววัง จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลโรงช้าง ตำบลบางน้ำเชี่ยว อำเภอพหลมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตำบลหัวสำโรง อำเภอท้าววัง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลท้าววัง ตำบลหัวสำโรง อำเภอท้าววัง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลโรงช้าง อำเภอพหลมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

รูปที่ 2-1 ขอบเขตการปกครองตำบลบ้านแปง อำเภอพหลมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านวัดคู

หมู่ที่ 4 บ้านเสาธงทอง

หมู่ที่ 2 บ้านแปง

หมู่ที่ 5 บ้านบางจิก

หมู่ที่ 3 บ้านฉางปูน

หมู่ที่ 6 บ้านบางชัน

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ตำบลบ้านแปง

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ เป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มเจ้าพระยา ด้านทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีคลองธรรมชาติ คลองขุด และคลองชลประทานไหลผ่าน เช่น คลองชลประทานมหาธาตุ คลองบางชัน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.0 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 24.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคมและธันวาคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,124.1 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 105 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 271.6 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่มิถุนายนถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งกลางเดือนพฤศจิกายนถึงกลางเดือนมีนาคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

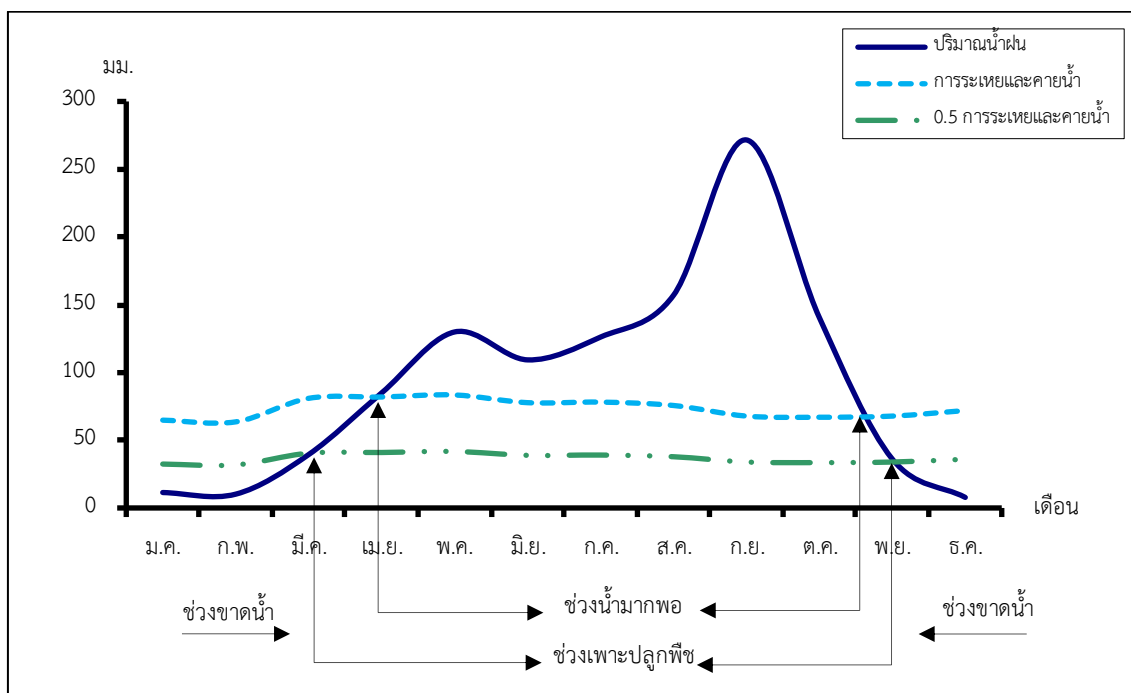
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี¹ (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	21.6	32.8	26.7	63.0	11.4	1.9	64.8	11.2
ก.พ.	23.4	34.4	28.2	65.0	10.2	1.7	63.6	10.0
มี.ค.	25.2	35.9	29.7	68.0	39.4	3.5	80.9	36.9
เม.ย.	26.0	36.6	30.4	69.0	84.9	6.3	81.9	73.4
พ.ค.	26.0	35.6	29.9	74.0	129.9	12.5	83.4	102.9
มิ.ย.	25.7	34.7	29.4	76.0	109.3	12.8	77.7	90.2
ก.ค.	25.4	33.9	28.8	77.0	126.1	14.6	78.1	100.7
ส.ค.	25.3	33.6	28.6	79.0	156.9	16.3	75.6	117.5
ก.ย.	25.1	33.0	28.2	82.0	271.6	18.3	67.8	152.2
ต.ค.	24.8	32.9	28.2	77.0	140.5	12.4	67.0	108.9
พ.ย.	23.6	32.8	27.7	67.0	36.1	3.7	67.8	34.0
ธ.ค.	21.6	32.0	26.4	61.0	7.8	1.2	71.9	7.7
เฉลี่ย	24.5	34.0	28.5	71.5	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,124.1	105.2	880.5	845.6

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสิงห์บุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,162 ไร่ หรือร้อยละ 20.32 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 3,961 ไร่ หรือร้อยละ 69.32 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 3,662 ไร่ หรือร้อยละ 64.08 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่
- 2) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 38 ไร่ หรือร้อยละ 0.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ จามจุรี ยูคาลิปตัส
- 3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 123 ไร่ หรือร้อยละ 2.15 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม กล้วย ไม้ผลร้าง/เสื่อมโหรี มะม่วง มะม่วง/กล้วย
- 4) พืชสวน มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก พืชสวนร้าง/เสื่อมโหรี พืชสมุนไพร
- 5) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์สุกร
- 6) พืชน้ำ มีเนื้อที่ 33 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ บัว

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 2.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง คลองชลประทาน บ่อน้ำในไร่นา

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 2.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พื้นที่ถม พุงหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ บ่อทราย พุงหญ้าธรรมชาติ พื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,162	20.32
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	710	12.42
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	103	1.80
U405	ถนน	236	4.13
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	70	1.22
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	29	0.51
U605	สถานีบริการน้ำมัน	14	0.24
A	พื้นที่เกษตรกรรม	3,961	69.32
A100	นาร้าง	65	1.14
A101	นาข้าว	3,597	62.94
A304	ยูคาลิปตัส	1	0.02
A318	จามจุรี	37	0.65
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	22	0.39
A401	ไม้ผลผสม	57	1.00
A407	มะม่วง	19	0.33
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	3	0.05
A411	กล้วย	22	0.38
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	11	0.19
A502	พืชผัก	34	0.60
A509	พืชสมุนไพร	2	0.04
A704	โรงเรียนเลี้ยงสุกร	6	0.10
A803	บัว	33	0.58

ตารางที่ 2-2(ต่อ)

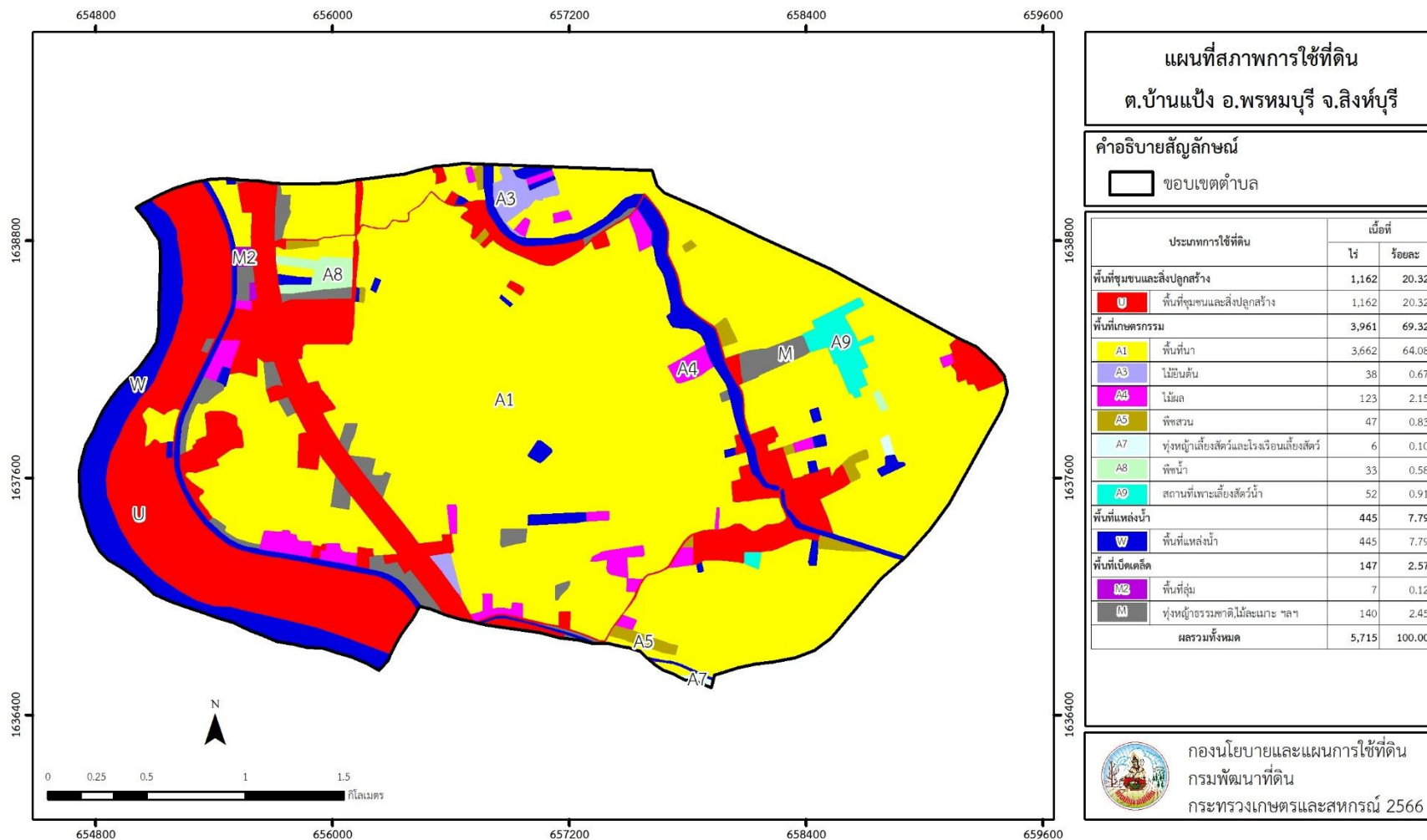
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	48	0.84
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	4	0.07
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	147	2.57
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	15	0.26
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	41	0.72
M201	พื้นที่ลุ่ม	7	0.12
M303	บ่อทราย	27	0.47
M405	พื้นที่ถม	57	1.00
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	445	7.79
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	220	3.85
W202	บ่อน้ำในไร่นา	53	0.93
W203	คลองชลประทาน	172	3.01
ผลรวมทั้งหมด		5,715	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านแปง มีประชากรรวม 2,131 คน แยกเป็นชาย 985 คน เป็นหญิง 1,146 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 233.05 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 821 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 288 ครัวเรือน หรือร้อยละ 35.08 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 533 ครัวเรือน หรือร้อยละ 64.92 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านแปง	821	985	1,146	2,131
หมู่ที่ 1 วัดคู	98	109	99	208
หมู่ที่ 2 แปง	105	150	178	328
หมู่ที่ 3 ฉางปูน	234	241	300	541
หมู่ที่ 4 เสาชงทอง	222	236	295	531
หมู่ที่ 5 บางจิก	110	164	175	339
หมู่ที่ 6 บางชัน	52	85	99	184

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	821	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	288	35.08
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	533	64.92

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลบ้านแปง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 821 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 6.96 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชนในตำบลบ้านแปงส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลบ้านแปงประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลบ้านแปงครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 288 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวทั้งตำบล นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค และจำหน่าย ได้แก่ โค กระบือ สุกร และไก่

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 236,303 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 100,566 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 162,870 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 69,314 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 73,433 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 31,251 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือน	รายได้บุคคล	รายจ่าย	รายจ่าย
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	เฉลี่ย (บาท/ปี)	เฉลี่ย (บาท/ปี)	ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
ตำบลบ้านแปง	184,136	16,440	28,761	6,966	236,303	100,566	162,870	69,314
หมู่ที่ 1 วัดคู	196,498	44,266	19,698	302	260,764	119,142	229,968	105,072
หมู่ที่ 2 แปง	256,120	11,735	35,227	1,872	304,954	114,014	155,802	58,250
หมู่ที่ 3 ฉางปูน	160,490	14,093	41,187	6,503	222,273	141,022	178,215	113,069
หมู่ที่ 4 เสาธงทอง	167,947	7,217	19,343	954	195,461	76,527	139,626	54,667
หมู่ที่ 5 บางจิก	187,012	15,224	25,624	14,768	242,627	88,228	132,950	48,345
หมู่ที่ 6 บางชัน	165,610	36,451	24,117	34,634	260,812	82,894	184,229	58,553

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านแปงอำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติ คณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 5,715 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลบ้านแปง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,124.1 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านแปง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองบางชัน คลองบ้านแปง แม่น้ำเจ้าพระยา และหนองคู

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านแปง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 8 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 4 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Cn-sic1A ชุดดินชัณษาท มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,495 ไร่ หรือร้อยละ 43.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Sa-fsi-silA ดินสรรพยาที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,505 ไร่ หรือร้อยละ 26.33 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Sin-sicA ชุดดินสิงห์บุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 912 ไร่ หรือร้อยละ 15.96 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Cm-fsi-silA ดินเชิงใหม่ที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 642 ไร่ หรือร้อยละ 11.23 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 161 ไร่ หรือร้อยละ 2.82 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

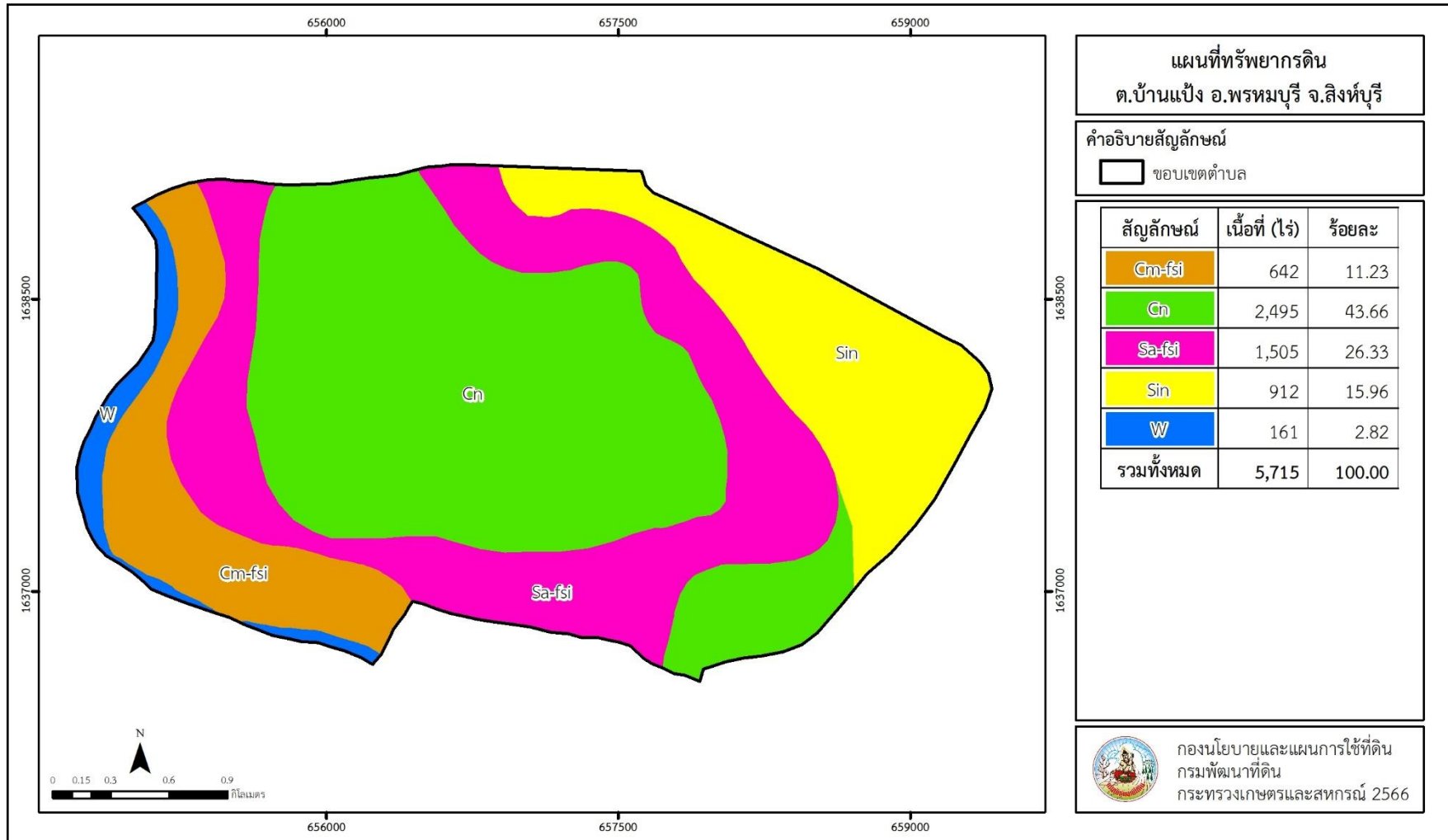

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิมตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Cm-fsi-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	642	11.23
Cn-sic1A	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	2,495	43.66
Sa-fsi-silA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	>75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,505	26.33
Sin-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	912	15.96
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	161	2.82
รวมทั้งหมด											5,715	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านแบ่ง คือ

- 1) ดินเสื่อมโทรม
- 2) การระบาดของโรค แมลงศัตรูพืชและข้าววัชพืช (ข้าวตืดหรือข้าวแดง)
- 3) แหล่งน้ำตื้นเขินและมีวัชพืช การบริหารจัดการน้ำยังไม่เพียงพอในการทำการเกษตร
- 4) ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านแบ่ง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) ให้องค์กรท้องถิ่นและชลประทานขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ
- 2) แก้ปัญหาการระบาดของโรค แมลง และข้าววัชพืช (ข้าวตืดหรือข้าวแดง)
- 3) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 4) ปรับเปลี่ยนปฏิทินการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชหมุนเวียน
- 5) การบูรณาการของหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต
- 6) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการทำการเกษตร

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ
  - 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
  - 1.2) การเติบโตทางเศรษฐกิจ
  - 1.3) นโยบายของรัฐด้านการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 7 ประการ คือ

- 2.1) การกำกับดูแลราคาปัจจัยการผลิตและราคาผลผลิตทางการเกษตร
- 2.2) ขาดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.3) ปรับเปลี่ยนปฏิทินการปลูกพืช
- 2.4) ขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ
- 2.5) การบริหารจัดการน้ำในเขตชลประทาน
- 2.6) ความต้องการองค์ความรู้ในการลดต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร
- 2.7) ตลาดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 7 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) การระบาดของวัชพืช โรคและแมลงศัตรูพืช
- 3.3) ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรต่ำ
- 3.4) ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรสูง
- 3.5) การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชในปริมาณมากและมีความเข้มข้นสูง
- 3.6) สุขภาพอนามัยของเกษตรกร
- 3.7) น้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ปริมาณและคุณภาพของผลผลิตลดลง
- 4.2) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) เกษตรกรมีรายได้ลดลง
- 4.4) มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
- 4.5) สารเคมีปนเปื้อนในดินและแหล่งน้ำ

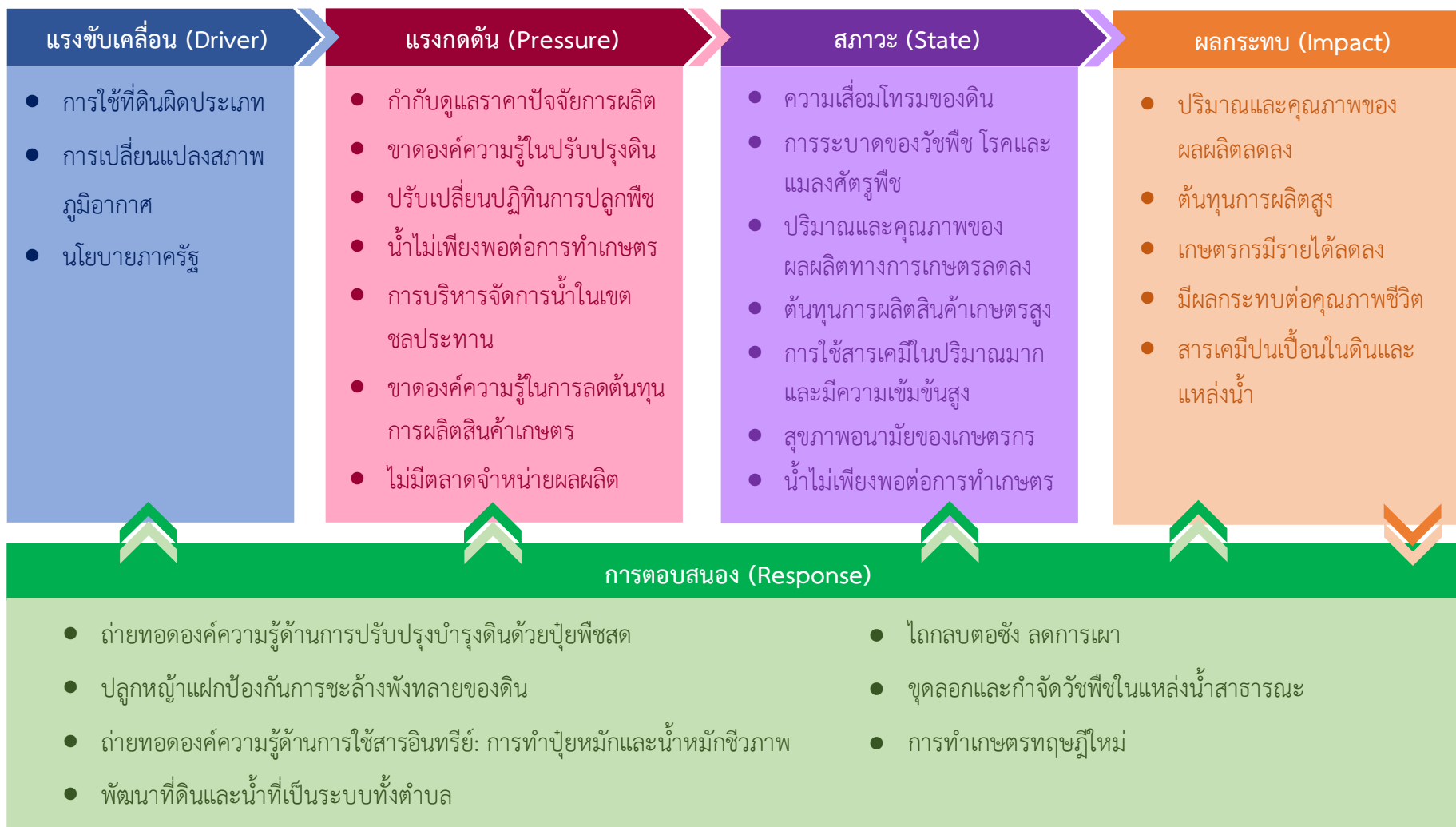
5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- (1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- (2) ไถกลบตอซัง ลดการเผา
- (3) ปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- (4) ขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ
- (5) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการใช้สารอินทรีย์: การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- (6) การทำเกษตรทฤษฎีใหม่

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านแปง อำเภอรพทมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ปลูกข้าวนาปรังระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน
- 2) พืชผักสวนครัวและสมุนไพร เกษตรกรจะปลูกพืชผักและสมุนไพรจำหน่ายตลอดทั้งปี ชนิดของพืชผักหรือสมุนไพรที่ปลูกจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด
- 3) ไม้ผล เกษตรกรจะปลูกไม้ผลเพื่อบริโภคและจำหน่ายตลอดทั้งปี ได้แก่ กล้าย มะม่วง เป็นต้น

ระบบการปลูกพืช	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
ข้าว	ข้าวนาปรัง				ข้าวนาปี								ข้าว
ไม้ผล	กล้าย มะม่วง												
พืชผสมผสาน	พืชผัก สมุนไพร												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านแปง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ที่ยกร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย ชะอม

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านแป้ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านแป้ง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	อ้อย	ชะอม
Cm-fsi-silA	S3o	S2ns	S2n
Cn-sic1A	S1	S3o	N
Sa-fsi-silA	S2o	S2os	N
Sin-sicA	S1	S3o	N

- หมายเหตุ :
- S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา
  - S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของพืชอย่างชัดเจน
  - S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)
  - N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต
  - n : ความจุในการกักเก็บธาตุอาหาร (nutrient retention capacity)
  - o : ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (oxygen availability to root)

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2567-2571) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางการสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแบ่ง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ เขตแหล่งน้ำ และเขตพื้นที่อื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 3,923 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 68.64 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 3,643 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 63.75 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย มะม่วง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งตำบลบ้านแบ่งมีเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูงเพียง 1 ประเภท คือเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 14 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 119 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กัลย มะม่วง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 38 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.67 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ มะม่วง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 47 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พืชผัก (ชะอม) สมุนไพร

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.91 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา เป็นต้น

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,125 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.69 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,054 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 18.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท หมู่บ้านบนพื้นราบ ถนน และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 71 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม

6.2.3 และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 42 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจสถานบริการน้ำมัน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 479 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.37 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 221 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.86 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 258 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.51 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น บ่อน้ำในไร่นา คลองชลประทาน เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 146 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.55 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ พื้นที่ลุ่ม บ่อทราย ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม เป็นต้น

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

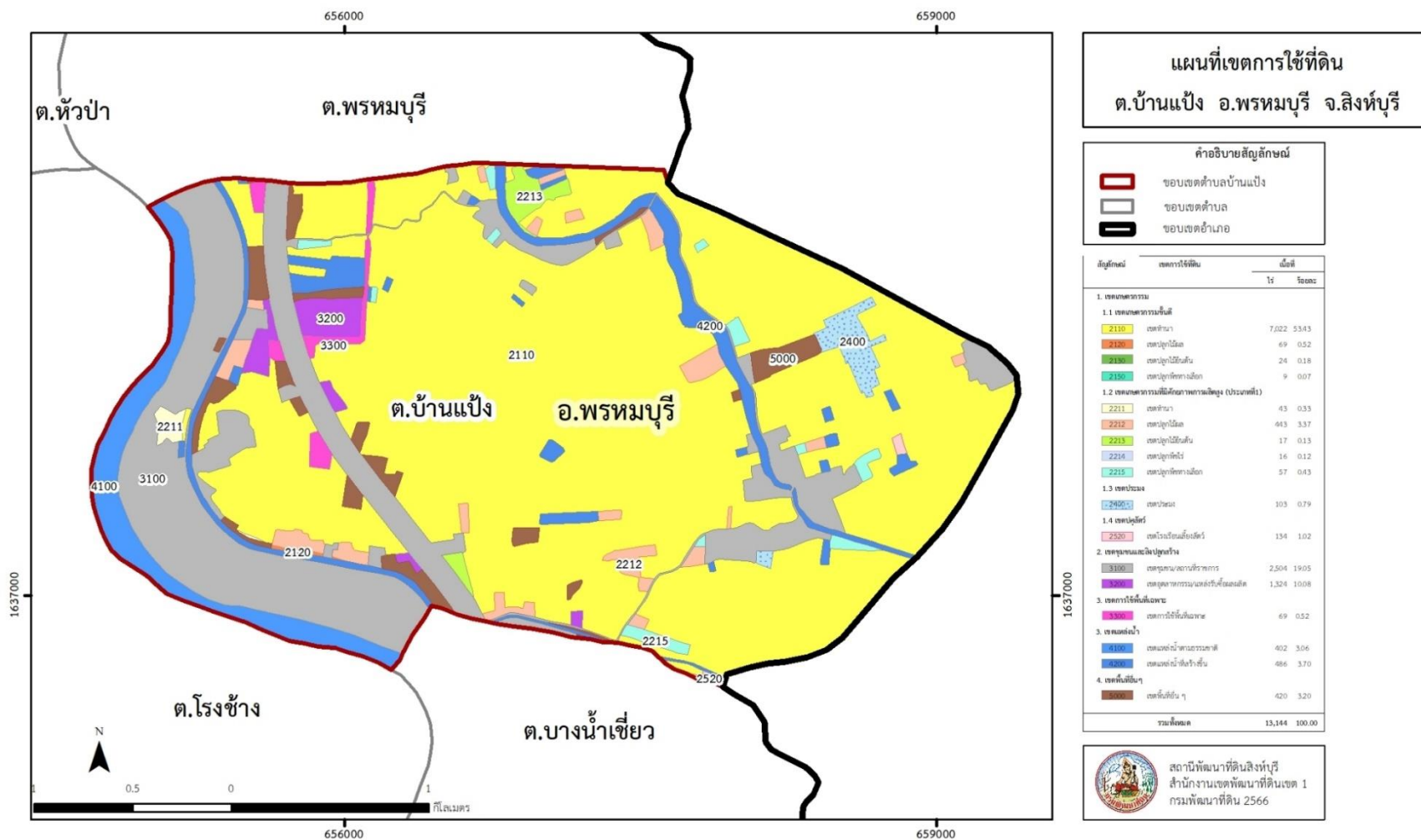
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม		
1.1 เขตเกษตรกรรมขั้นดี	3,646	63.80
2110 เขตทำนา	3,643	63.75
2120 เขตปลูกไม้ผล	3	0.05
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1)	218	3.82
2211 เขตทำนา	14	0.24
2212 เขตปลูกไม้ผล	119	2.08
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น	38	0.67
2215 เขตปลูกพืชทางเลือก	47	0.83
1.3 เขตประมง	52	0.91
2400 เขตประมง	52	0.91
1.4 เขตปศุสัตว์	7	0.11
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	7	0.11
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,128	19.69
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,054	18.44
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	71	1.25
3. เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	42	0.74
3300 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	42	0.74
4. เขตแหล่งน้ำ	479	8.37
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	221	3.86
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	258	4.51
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	146	2.55
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	146	2.55
รวมทั้งหมด	5,715	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านแปง อำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแบ่ง อำเภอรพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแบ่ง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี มี 2 เขต ได้แก่ เขตทำนา และเขตปลูกไม้ผล

(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

(4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

(5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง

(6) การส่งเสริมตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

(7) ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่

- (8) บริหารจัดการพื้นที่เขตกรรม (ชั้นดี) เพื่อป้องกันและลดความเสื่อมโทรมของดิน
- (9) จัดการดินและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ
- (10) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ พด.
- (11) บริหารจัดการพื้นที่เขตเกษตรกรรม (ชั้นดี) เพื่อป้องกันและลดความเสื่อมโทรมของดิน
- (12) การยกระดับการพัฒนาหมอดินอาสา เพื่อเป็นกลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) ซึ่งมี 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น และเขตปลูกพืชทางเลือก พบปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (3) การส่งเสริมตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)
- (4) ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ พด. ควบคุม โรคพืชเศรษฐกิจ
- (5) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลิตภาพ และความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน เพื่อลดความเสื่อมโทรมของดิน
- (6) บริหารจัดการพื้นที่เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพสูง) เพื่อป้องกันและลดความเสื่อมโทรมของดิน
- (7) จัดการดินและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ
- (8) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการผลิต
- (9) ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพิ่มผลิตภาพและความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน เพื่อลดความเสื่อมโทรมของดิน
- (10) เพิ่มประสิทธิภาพพืชเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มมูลค่า
- (11) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี มี 2 เขต ได้แก่ เขตทำนา และเขตปลูกไม้ผล

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)
- (3) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (4) กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)
- (5) กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (6) กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
- (7) อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)
- (8) ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมการพัฒนาชุมชน/กรมวิชาการ/ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)
- (9) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว, กรมประมง, กรมปศุสัตว์)
- (10) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (11) กิจกรรมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกษตรกรและของดีจังหวัดสิงห์บุรี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี)

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) ซึ่งมี 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น และเขตปลูกพืชทางเลือกพบปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
- (2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

- (3) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (4) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (5) กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
- (6) ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมการพัฒนาชุมชน/กรมวิชาการ/ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว)
- (7) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว, กรมประมง, กรมปศุสัตว์)
- (8) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (9) กิจกรรมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกษตรและของดีจังหวัดสิงห์บุรี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และระบบส่งน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหา แหล่งน้ำสาธารณะต้นเงินและทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร โดยให้ขุดลอกและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ภาครัฐกำกับดูแลราคาปัจจัยการผลิต และราคาผลผลิตทางการเกษตร การบูรณาการของหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อการสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลบ้านแปง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลบ้านแปงในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (2) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (3) น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร (4) การระบาดของข้าววัชพืช (ข้าวตืด/ระมาน) ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากปุ๋ยเคมี ยากำจัดวัชพืชและแมลงมีราคาสูง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิต ได้แก่ อัตราค่าจ้างเครื่องจักรที่มีราคาสูง (ค่าไถ ค่าใส่ปุ๋ย ค่าพ่นสารเคมี ค่าจ้างเก็บเกี่ยว ค่าขนย้าย) เป็นผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรควรมีระบบการบริหารจัดการแปลงของตนเองโดยยึดแนวทางปฏิบัติดังนี้ การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่คุณภาพดีเหมาะสมต่อพื้นที่

ใช้ในอัตราที่เหมาะสม และเลือกระยะเวลาปลูกที่เหมาะสม ลดการเกิดโรค แมลง รบกวน เตรียมดินให้ดี โดยเริ่มจากการการเก็บตัวอย่างดินก่อนการปลูกพืช เพื่อตรวจวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารพืชในดินและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินหรือปุ๋ยรายแปลง การเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินด้วยการไถกลบหรือหมักฟางในนา งดเผาตอซังและฟางข้าว และการพักดินด้วยการปลูกพืชปุ๋ยสดและไถกลบช่วงออกดอก

ในกรณีของปัญหาดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการทำการเกษตรแบบเข้มข้น มีการใส่ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในปริมาณมากและใช้สะสมเป็นเวลานาน ไม่มีการหมุนเวียนพืชที่ปลูก ใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินมีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของน้ำยังไม่เพียงพอในการทำการเกษตรนั้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นประชากร กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และประสบปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูฝนหรือฤดูน้ำหลาก การจัดการพื้นที่ในตำบลควรบำรุงรักษาระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ขุดลอกคลองส่งน้ำ ขุดลอกคลองระบายน้ำหรือซ่อมแซมผนังป้องกันน้ำท่วม ซ่อมแซมประตูน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำโดยวิธีการต่างๆ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ในกรณีของปัญหาวัชพืช (ข้าวตืด/ระมาน) ที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการติดมากับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรมีการใช้พันธุ์ข้าวจากแหล่งไม่มีคุณภาพในรอบ 1 ปี หรือติดมากับอุปกรณ์ในการทำนา เครื่องมือเตรียมดิน เก็บเกี่ยวหรือภาชนะบรรจุข้าว โดยเฉพาะรถเกี่ยวนวดข้าว รวมถึงการแพร่ไปกับน้ำในระบบชลประทาน (ข้าวหาง ข้าวครึ่งเมล็ด) ลอยไปกับน้ำลงสู่แปลงนาได้ ข้าววัชพืชหรือข้าวตืดข้าวแดงนั้น มีการเจริญเติบโตรวดเร็ว มีความสามารถในการแข่งขันได้ดีกว่าข้าวปลูก อาจมีความสูงมากกว่าข้าว จึงมีความสามารถในการแก่งแย่งธาตุอาหารและแสงแดดมากกว่าข้าว ดังนั้นเกษตรกรสามารถทำการป้องกันปัญหาข้าววัชพืชได้โดยการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์มาตรฐานไม่มีข้าววัชพืชปลอมปน ทำความสะอาดเครื่องจักรกลเกษตรก่อนการทำงานในแปลงทุกครั้ง ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ ที่ไม่นำวัสดุจากนาข้าวมาผลิต หรือต้องมั่นใจว่าไม่มีข้าววัชพืชปนมา

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรม เนื้อที่รวม 3,864 ไร่		
เขตเกษตรกรรมชั้นดี เนื้อที่ 3,646 ไร่		
เขตทำนา 3,643 ไร่	(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	9,000
เขตปลูกไม้ผล 3 ไร่	(2) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	14,900
	(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	9,000
	(4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	(5) การรณรงค์เฝ้าติดตาม	17,000
	(6) การบริการวิเคราะห์ดินโดยหมอดินอาสาในพื้นที่	4,500
เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) เนื้อที่ 218 ไร่		
เขตทำนา 14 ไร่	(1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	9,000
เขตปลูกไม้ผล 119 ไร่	(2) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	14,900
เขตปลูกไม้ยืนต้น 38 ไร่	(3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	9,000
เขตปลูกพืชทางเลือก 47 ไร่	(4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	(5) การรณรงค์เฝ้าติดตาม	17,000
	(6) การบริการวิเคราะห์ดินโดยหมอดินอาสาในพื้นที่	4,500

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 921 ไร่		
เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ 682 ไร่ เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น 238 ไร่	(1) รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	300,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>1. เขตเกษตรกรรมชั้นดี 3,646 ไร่</p>	
<p>เขตทำนา 3,643 ไร่ เขตปลูกไม้ผล 3 ไร่</p>	<ol style="list-style-type: none"> (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) (2) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการผลิตข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) (3) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด) (4) กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวอินทรีย์ (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) (5) กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด) (6) กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) (7) อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) (8) ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมการพัฒนาชุมชน/กรมวิชาการ/ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) (9) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว, กรมประมง, กรมปศุสัตว์) (10) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) (11) กิจกรรมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกษตรกรและของดีจังหวัดสิงห์บุรี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) 218 ไร่	
เขตทำนา 14 ไร่	(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
เขตปลูกไม้ผล 119 ไร่	(2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
เขตปลูกไม้ยืนต้น 38 ไร่	(3) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
เขตปลูกพืชทางเลือก 47 ไร่	(4) โครงการเกษตรอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัด) (5) กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว/สำนักงานเกษตรจังหวัด) (6) กิจกรรมส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติเพื่อทดแทนการใช้สารเคมีทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) (7) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) (8) ฝึกอบรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด/กรมการพัฒนาชุมชน/กรมวิชาการ/ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว) (9) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด, ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว, กรมประมง, กรมปศุสัตว์) (10) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) (11) กิจกรรมประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกษตรกรและของดีจังหวัดสิงห์บุรี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี)

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอรพทบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านแปง อำเภอรพทบุรี จังหวัดสิงห์บุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2576-2581)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1. เขตเกษตรกรรม															
1.1 เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกพืชทางเลือก	การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์ลดการ ใช้สารเคมีทางการเกษตร	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	9,000	พด.
	สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	2,980	2,980	2,980	2,980	2,980	14,900	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	9,000	พด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	3,250	3,250	3,250	3,250	3,250	16,250	พด.
	การรณรงค์เฝ้าสังเกตข้อ	ไร่	10	10	10	10	10	50	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	6. การบริการวิเคราะห์ดิน โดยหมอดินอาสาในพื้นที่	ตย.	30	30	30	30	30	150	900	900	900	900	900	4,500	พด.
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ยืนต้น เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกพืชทางเลือก	การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์ลดการ ใช้สารเคมีทางการเกษตร	ไร่	100	100	100	100	100	500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	9,000	พด.
	สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ พืชปุ๋ยสด	ตัน	1	1	1	1	1	5	2,980	2,980	2,980	2,980	2,980	14,900	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมี ทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	3,250	3,250	3,250	3,250	3,250	16,250	พด.
	การรณรงค์เฝ้าติดตามข้อข้ง	ไร่	10	10	10	10	10	50	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พด.
	การบริการวิเคราะห์ดิน โดยหมอดินอาสาในพื้นที่	ตย.	30	30	30	30	30	150	900	900	900	900	900	4,500	พด.
2. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ															
เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	การปลูกแฝกเพื่อการ อนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พด.

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ. _____ . 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565)**. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ ค้ำารณ ไทรฟัก. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปง. 2566. **วิสัยทัศน์พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <https://www.banpang.go.th/vision.php>, 1 พฤษภาคม 2566.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
นางมัทธนา ชัยมหาวิน	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นายละม้าย ทะคง	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กลุ่มวิเคราะห์ดิน	สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นางสาวทัศนีย์ กุณณะ	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางสาวจันทร์ญารัตน์ ไชยสาร	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางสาวชินภา ดวงศรี	เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงาน
นางสาวมณฑนา ปานศรีทอง	นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาววิริญญา น้อมธรรม	นักวิชาการเกษตร
นายพรศักดิ์ สุทธิจันทร์	นักวิชาการเกษตร

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเป็ง

อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี

สถานีพัฒนาที่ดินสิงห์บุรี
หมู่ที่ 3 ตำบลบางมัญ อำเภอเมืองสิงห์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี 16000 โทร. 036-699367